

Ngày 14/1/2015 Thủ tướng Chính phủ đã có Quyết định số 52/QĐ-TTg phê duyệt Điều chỉnh quy hoạch chung thành phố Vinh, tỉnh Nghệ An đến 2030, tầm nhìn 2050 và ngày 29/12/2015 Thủ tướng Chính phủ đã có Quyết định số 2468/QĐ-TTg phê duyệt Đề án phát triển thành phố Vinh thành Trung tâm kinh tế, văn hóa vùng Bắc Trung bộ đến năm 2020 theo tinh thần Nghị quyết 26-NQ/TW của Bộ Chính trị.

Trao đổi với Chuyên san Khoa học Xã hội và Nhân văn, dưới góc nhìn của một chuyên gia Hồ Xuân Hùng - nguyên Thứ trưởng Bộ NN&PTNT, nguyên Chủ tịch UBND tỉnh Nghệ An, Chủ tịch Tổng hội NN&PTNT Việt Nam, thành viên Tổ tư vấn kinh tế - xã hội của tỉnh Nghệ An chia sẻ những đánh giá, nhận định, góp ý sâu sắc về mô hình phát triển Thành phố Vinh trong giai đoạn mới.

PV: Thưa ông, Theo Quyết định phê duyệt của Thủ tướng Chính phủ, Thành phố Vinh sẽ được xây dựng là thành phố văn minh, hiện đại và trở thành một trong những đô thị hạt nhân của vùng Bắc Trung bộ, vậy theo ông thành

phố Vinh có thể trở thành trung tâm kinh tế - xã hội vùng Bắc Trung bộ được không?

Ông Hồ Xuân Hùng: Muốn biết Thành phố Vinh - Nghệ An có thể trở thành Trung tâm kinh tế - xã hội của vùng Bắc Trung bộ, chúng ta cần phân tích trên một số lĩnh vực:

* Đầu đề do PV đặt

Về vị trí địa lý của Vinh - Nghệ An so với các tỉnh Bắc Trung bộ:

Nếu là Bắc Trung bộ và Duyên hải miền Trung bao gồm 14 tỉnh từ Thanh Hóa đến Bình Thuận nhưng Bắc Trung bộ chỉ có 3 tỉnh: Thanh Hóa, Nghệ An, Hà Tĩnh (chưa tính đến Quảng Bình, Quảng Trị và Thừa Thiên Huế). Đặc điểm chung nhất 3 tỉnh cùng trải dài bám sát quốc lộ 1A, đường Hồ Chí Minh, tuyến đường sắt Bắc - Nam, dãy Trường Sơn cùng biên giới Việt Nam - Lào và ven biển.

Về lợi thế giao lưu và vận tải đi đến các Trung tâm kinh tế - chính trị Quốc gia (Hà Nội và thành phố Hồ Chí Minh) thì đường bộ, đường sắt 3 tỉnh tương đương nhau. Nếu về phía Bắc Thanh Hóa lợi thế hơn, còn về phía Nam thuộc về Hà Tĩnh.

Về đường biển, nếu như ở thế kỷ XX thì duy nhất cảng Cửa Lò. Ngày nay và trong tương lai cảng Nghi Sơn, Vũng Áng đang dần hơn hẳn về lợi thế; kể cả quy mô và khả năng tiếp nhận tàu cỡ lớn.

Cảng hàng không của Vinh - Nghệ An đi Hà Nội lợi thế hơn Thanh Hóa, nhưng so sánh chi phí kinh tế và thời gian thì khả năng sự lựa chọn đa số khách (kể cả nhà đầu tư) đi từ Hà Nội vào và ngược lại sẽ lựa chọn phương án đường bộ cho Thanh Hóa. Còn đi thành phố Hồ Chí Minh thì 2 tỉnh này như nhau. Vinh chỉ hơn Hà Tĩnh.

Còn các tuyến đường kết nối với Lào thì các tỉnh này cũng tương đương nhau. Nếu cửa khẩu Thanh Thủy (Thanh Chương) thông và đường bộ phía Lào đi Viêng Chăn được cải thiện thì cũng không chênh lệch nhiều. Trong vòng 10 năm tới tuyến đường 8 đang là lợi thế cho Hà Tĩnh - Nghệ An kết nối với Viêng Chăn. Nhưng còn lâu lắm quốc gia này mới trở thành “đô thị” kinh tế cho vùng Bắc Trung bộ.

Nhìn tổng quan so sánh về lợi thế vị trí địa lý Vinh - Nghệ An không thể là Trung tâm của vùng Bắc Trung bộ trong phát triển kinh tế - xã hội thời kinh tế thị trường - hội nhập.

Vinh có thể trở thành Trung tâm tài chính vùng Bắc Trung bộ không?

Tất cả các tỉnh thành cả nước đều có chi nhánh ngân hàng của các ngân hàng thương mại. Sự phát triển của các ngân hàng thương mại chỉ tạo ra thị trường tiền tệ chứ không phải thị trường tài chính. Lịch sử phát triển thị trường tài chính từ các nước tư bản phát triển cho thấy: Do sự phát triển của tư bản công nghiệp cần vốn, họ đã “bắt tay” với tư bản ngân hàng để hình thành những Trung tâm tài chính nhằm mục tiêu huy động vốn xã hội không chỉ đáp ứng cho nhu cầu vốn ngắn hạn mà chủ yếu là vốn dài hạn.

Việt Nam không cần phải trải qua giai đoạn đau đớn ấy nữa, nhưng ngay cả các nước có kinh tế thị trường phát triển thì không phải thành phố lớn nào cũng là Trung tâm tài chính. Đặc biệt là sự phát triển nhanh công nghệ thông tin từ đầu thế kỷ XXI đến nay, khi mà các Trung tâm tài chính ở hai đầu cầu Hà Nội - thành phố Hồ Chí Minh có thể đáp ứng hầu hết các nhu cầu tài chính cho các nhà đầu tư ở các tỉnh không chỉ Thanh Hóa, Hà Tĩnh mà nhiều tỉnh khác nữa.

Một thực trạng hiện nay và trong tương lai vài chục năm nữa các nhà đầu tư lớn vào các tỉnh vùng này đều từ Hà Nội, thành phố Hồ Chí Minh hoặc nước ngoài tới. Các nhà đầu tư tại chỗ chưa đủ mạnh và chưa nhiều. Thu nhập dân 3 vùng này đang ở mức trung bình của một quốc gia vừa thoát khỏi nước thu nhập thấp. Hơn nữa 2 tỉnh bạn cũng đang quyết tâm xây dựng, chí ít là thành phố Thanh Hóa và Hà Tĩnh thành “Trung tâm thủ phủ kinh tế - xã hội” của chính tỉnh đó.

Vài chục năm nữa dù có sự giúp sức của Trung ương, nỗ lực của tỉnh thì Vinh vẫn chưa thể trở thành Trung tâm tài chính vùng Bắc Trung bộ. Chưa kể năng lực cạnh tranh của 3 địa phương này chưa phân hơn thua. Mà hãy tập trung xây dựng Trung tâm tài chính phục vụ cho nhu cầu phát triển của tỉnh nhà.

Vinh có thể trở thành Trung tâm thương mại và du lịch của vùng?

a) Thập kỷ cuối cùng của thế kỷ trước tôi cũng đã ước vọng và tổ chức triển khai để Vinh, Cửa Lò thành Trung tâm phân phối hàng đi, hàng đến cho vùng và có một số sản phẩm cho nhiều tỉnh khác. Khi đó cảng Vũng Áng chưa phát triển, cảng Nghi Sơn chưa hình thành. Từ đó đến nay đã hơn 20 năm Vinh, Cửa Lò cũng chưa bao giờ là Trung tâm đầu mối hàng xuất nhập cho 3 tỉnh. Trừ một mặt hàng phân bón của Tổng Công ty Vật tư nông nghiệp là rõ nét, thường xuyên.

b) Thương mại Vinh về cơ bản đáp ứng cho nhu cầu của thành phố và các huyện trong tỉnh, một số cho huyện Nghi Xuân, Đức Thọ, Hương Sơn. Các địa phương khác của Hà Tĩnh và Thanh Hóa ít ai vào Vinh để mua hàng tiêu dùng, ngay cả khách du lịch muốn mua hàng lưu niệm của Nghệ An ngoài cam Vinh, một số hải sản còn lại không có gì đặc trưng.

Trong lâu dài cũng không dễ gì có lợi thế hơn (như chi phí vận chuyển, chi phí bán hàng, hàng hóa đặc trưng...).

Cái khó nhất là Vinh - Nghệ An thiếu nhà “tư sản công thương” tại chỗ để tạo hạt nhân và sức hút cho lĩnh vực này. Cho đến nay nhiều con em Nghệ An thành doanh nhân lớn ở Việt Nam nhưng không sinh sống và không có hội sở chính ở Vinh.

Liệu trong vài chục năm tới Vinh có đủ sức thu hút những “đại gia”, những nhà khoa

học lớn đang làm việc, những chính trị gia của đất nước (về hưu) về sinh sống lập nghiệp (chí ít là giữ tổ) ở Vinh không? Khi mà những người thành đạt ngày càng trẻ lời kéo bố mẹ rời quê hoặc các cụ về với tổ tiên hết, thì Vinh - Nghệ An chỉ là nơi viếng thăm.

c) Về phát triển du lịch: “Phát huy vai trò hạt nhân - Trung tâm trong liên kết vùng và quốc tế đặc biệt là các nước bạn Lào, Thái Lan”.

Thực ra Vinh chưa bao giờ đóng vai trò hạt nhân - Trung tâm trong liên kết vùng để mà nói phải phát huy. Du lịch là sự lựa chọn thư giãn, giải trí và tìm sự khác lạ; đặc biệt là những đặc biệt trong văn hóa - kinh tế từ cổ đến kim. Lợi thế lớn nhất của các tỉnh miền Trung là du lịch biển (với 3 tỉnh này chủ yếu là tắm biển), thì ba tỉnh này tương đồng. Bãi biển Xuân Thành, Thiên Cầm của Hà Tĩnh còn giữ được nhiều vẻ hoang sơ. Bãi biển Đồ Sơn ngày càng bề thế sau khi dự án FLC đi vào hoạt động. Cùng ngày khánh thành khu nghỉ dưỡng vui chơi giải trí của Tập đoàn Vincom tại Cửa Hội thì còn 5 nơi khác nữa trong đó có Hà Tĩnh cũng đã khai trương. Những nét riêng khác của các tỉnh thì ở đâu cũng có, ai thích thì đi.

Sản phẩm đặc trưng Nghệ An đáng kể nhất là Nam Đàn với cụm du lịch quê nội, quê ngoại Bác Hồ, mộ Bà Hoàng Thị Loan, chùa Đại Tuệ... Là nơi mà hầu như người Việt Nam nào cũng muốn được đến thăm. Nhưng do lợi thế so sánh về địa lý Vinh không hơn gì. Nhưng không phải vì thế mà trở thành Trung tâm du lịch của vùng được, hơn nữa Vinh - Nghệ An vẫn nổi tiếng là “Chặt to, kho mặng” không chỉ trong ẩm thực mà cả trong giao tiếp, cho đến nay vẫn còn nguyên giá trị. Vì vậy dù có nỗ lực cũng chỉ là để thu hút cho sự phồn vinh của quê hương chứ khó mà là Trung tâm trong liên kết vùng?

Sáu nội dung còn lại từ Khoa học - Công nghệ, Công nghệ thông tin, Công nghệ cao, Y tế, Giáo dục, Văn hóa, Thể thao. Nếu chúng ta cố gắng để Trung ương giúp nâng cấp và tạo mới một số cơ sở đào tạo, trang thiết bị y tế, công nghệ... có thể có sức hút cũng chủ yếu là với Hà Tĩnh. Song vấn đề quan trọng nhất là lao động có tay nghề cao; Doanh nhân “cộm cán” có về khởi nghiệp và sinh sống ở Vinh không?

PV: *Rõ ràng, như ông phân tích thì để trở thành Trung tâm kinh tế, văn hóa vùng Bắc Trung bộ, Thành phố Vinh còn thiếu rất nhiều yếu tố. Vậy, để khắc phục những điều đó, theo ông, thành phố cần làm những gì?*

Ông Hồ Xuân Hùng: Cần phát triển thành phố Vinh - Đô thị loại I thuộc tỉnh xứng tầm đầu tàu tăng trưởng kinh tế - xã hội của tỉnh và có sức chi phối ảnh hưởng sự tăng trưởng của vùng.

Thứ nhất, phát triển Vinh trong mối quan hệ tổng thể của tỉnh Nghệ An, có tính đến mối quan hệ trực tiếp các huyện phụ cận: Cửa Lò, Nghi Lộc, Hưng Nguyên, Nam Đàn... và các huyện phía Bắc Hà Tĩnh đặc biệt là Nghi Xuân, Đức Thọ, Hương Sơn.

Trước hết là trong quy hoạch kể cả không gian và quy hoạch hạ tầng, dân cư, văn hóa - thể thao thể dục, thương mại... Từ khu du lịch, thương mại Cửa Lò, Cửa Hội đến khu Công nghiệp Nam Cẩm, Bắc Vinh, khu công nông nghiệp, du lịch Hưng Nguyên, Nam Đàn, Nghi Lộc đều trong quy hoạch liên thông quy hoạch mở của Vinh và được kết nối với 3 huyện phía Bắc Hà Tĩnh. Sao cho đến năm 2030 dân số ban đêm của Vinh từ 900.000 - 1 triệu người; nhưng dân số ban ngày khoảng 1,1 - 1,2 triệu.

Đặc biệt quan tâm quy hoạch không gian, hạ tầng trong mối liên kết: Vinh - Cửa Lò. Để

Vinh trở thành một thành phố biển (hai trong một).

Rà soát để điều chỉnh lại quy hoạch 9 xã thuộc thành phố và các xã Nam Nghi Lộc, Đông Hưng Nguyên để có được sự hiện đại của phố trong làng và vẻ đẹp thanh bình của làng trong phố, là cơ sở lâu dài để giảm mật độ dân số ở trung tâm Vinh. Mặt khác tạo cơ sở phát triển nông nghiệp và dịch vụ, du lịch cho đô thị.

Thứ hai, xác định rõ trục trung tâm thành phố, từ đó quy hoạch và đầu tư để tạo điểm nhấn của đô thị.

Lâu nay chúng ta tập trung cho trục đường Lê Lợi, Quang Trung, Trần Phú. Đây là trục đường quốc lộ 1A, khả năng để mở rộng và kết nối nội bộ theo hướng phát triển đô thị biển là hạn chế. Hơn nữa dù đã có đường tránh Vinh, nhưng tạo sự giao lưu nội đô dọc tuyến đường này với quy mô ngày một tăng tính khả thi thấp.

Nếu muốn xây dựng các phố mua sắm, ẩm thực, các trung tâm tài chính, thương mại lớn cần xem xét đến quy hoạch dọc tuyến từ đường V.J Lê - Nin (đường 3/2 cũ) kéo nối đường 46 đoạn từ ngã tư đường đi sân bay - Cửa Lò.

Đây dần trở thành trục trung tâm Vinh. Dù chúng ta đã bỏ lỡ một cơ hội về quy hoạch trong 20 năm qua nhưng còn thời gian để sửa.

PV: *Để đảm bảo được tầm nhìn và quy hoạch đó, Thành phố cần quan tâm đến những giải pháp nào, thưa ông?*

Ông Hồ Xuân Hùng: Theo tôi, để đảm bảo được tầm nhìn và quy hoạch đó, lãnh đạo tỉnh cũng như Thành phố cần:

Thứ nhất, tuyên truyền giải thích để thay đổi tư duy của cán bộ và nhân dân.

Cái cần nhất ở Vinh - Nghệ An từ cán bộ đến người dân phải thay đổi tư duy của mình cho phù hợp với xu thế phát triển.

Tôi được giao lưu và tiếp xúc nhiều đối tượng từ lãnh đạo chính trị đến các doanh nhân trong nước, hầu hết họ đều khen người Nghệ An có 2 đức tính tốt: thẳng thắn, trung thực và nhiều người tài. Nhưng cũng nhiều người nói là dân ta: Công thần, tính bất cần, khắt khe và kiêu căng...?

Tại Đại hội lần thứ XII Đảng bộ tỉnh Nghệ - Tĩnh, đồng chí Quế - Ủy viên TV, Chủ tịch Liên đoàn Lao động tỉnh phát biểu rằng chúng ta: “Giàu thì ghét, đói rét thì khinh, thông minh không sử dụng”. Nhiều người nói với tôi câu nói ấy đến nay vẫn còn nguyên giá trị. Có đồng chí đã từng làm chủ trì tỉnh ta, sau này ra Trung ương nói với tôi rằng: Đặc sản quê ta là nhiều thầy đồ; mà thầy đồ thì nhìn chung là bảo thủ và khắt khe, công thức khó đổi mới.

Nếu trước hết là lãnh đạo tỉnh, thành phố Vinh không cùng nhau làm thay đổi tư duy ấy thì có tiền cũng khó mà bứt phá được; chứ chưa nói là làm sao để có tiền.

Thứ hai, Vinh phải là nơi thu hút người tài, lao động có tay nghề cao không chỉ trong tỉnh mà cả trong nước, nhất là con em Nghệ An học giỏi, thành danh về xây dựng quê hương Vinh.

Thứ đặt câu hỏi có bao nhiêu phần % con em Nghệ An - Vinh học giỏi ở trường chuyên lớp chọn sau khi tốt nghiệp đại học về quê công tác?

Nhiều người đã từng công tác ở Nghệ An - Vinh sau đó chuyển đi nơi khác (trong đó có tôi) đều nói với nhau là ra Hà Nội, hay vào thành phố Hồ Chí Minh dễ thở hơn?

Thứ ba, chính sách để thúc đẩy phát triển doanh nghiệp, kinh tế tư nhân - nhất là lĩnh vực

công thương. Hầu hết các doanh nghiệp lớn ở Nghệ An hoặc đầu tư vào Nghệ An nhất là lĩnh vực tài chính ngân hàng, công thương nghiệp đều đóng chân ở Vinh hoặc có văn phòng đại diện tại Vinh. Tỉnh giúp và hỗ trợ, thành phố có chính sách để “nâng đỡ” những doanh nghiệp đã có và tạo doanh nghiệp khởi nghiệp tại Vinh để vừa tạo động lực tại chỗ, vừa là đối tác kêu gọi đầu tư, vừa tạo niềm tin cho nhà đầu tư. Mặt khác tạo môi trường để các nhà đầu tư trong ngoài nước về với Nghệ An - Vinh.

Hộ kinh doanh công thương nghiệp, dịch vụ ở Vinh rất lớn cần tạo môi trường để họ trở thành doanh nghiệp tư nhân, tham gia lành mạnh vào thị trường, tạo được mối liên kết để cùng nhau làm giàu, làm giàu cho mình, cho thành phố.

Thứ tư, đề nghị tỉnh phân cấp mạnh hơn nữa quyền hành chính cho thành phố với tư cách là thành phố loại I.

Tôi không có điều kiện nghiên cứu cơ chế phân cấp của tỉnh cho thành phố. Nhưng chỉ đề nghị đã phân cấp là thực quyền, chứ đừng như ký hộ. Ví dụ giao cho thành phố quyền A, nhưng trước khi quyết định phải được sự đồng ý của Sở này, Sở kia bằng văn bản. Thì giao quyền mà cũng như không. Đặc biệt trong lĩnh vực phát triển doanh nghiệp, thu hút đầu tư.

Cuối cùng cần phải đánh giá đúng điều kiện thực lực của mình để có hướng đi và giải pháp đúng để phát triển bền vững cho mình trước khi hy vọng là đầu tàu hay trung tâm của vùng Bắc Trung bộ.

Rất mong sự phát triển thịnh vượng của thành phố Vinh và phải là đầu tàu, động lực phát triển kinh tế - xã hội của tỉnh; Còn tự nó đang là trung tâm chính trị của tỉnh rồi.

Xin cảm ơn ông về cuộc trò chuyện! □

HỒ THỦY (Thực hiện)